

Erik Nieuwenhuis

Ben

2016 THOMAS RAP

‘...and Coverly then felt himself to be a citizen of the world that was emerging; a part of it. Life was filled with newness; there was newness everywhere.’

— John Cheever, *The Wapshot Scandal*

‘It is true, we shall be monsters, cut off from all the world; but on that account we shall be more attached to one another.’

— Mary Shelley, *Frankenstein*

‘After all, it took me forty years to be able to see what was right in front of me, and I still cannot say that I am entirely comfortable with all of its consequences.’

— Ray Kurzweil, *The Singularity Is Near*

De wiekslag van de vogels, het ruisen van de wind

BEN

Het is eindelijk gedaan met de regen. Anderhalve maand lang heeft het oudtestamentisch gehoosd. In door tractors achtergelaten bermsporen staat het water nog tot de rand. Schrale plukken fluitenkruid en een enkele paardenbloem spiegelen zich in blakke plassen langs de weg. Het rundvee schoolt samen onder de kersenboom en de kinderen die hem vooruitgaan over het natte asfalt hebben hun winterjassen nog aan. Vandaag voor het laatst schat hij, want de warmte van de zon, die zoals ieder jaar op deze dag net boven de populieren aan de overkant van het weiland uit piekt, gloeit zelfs op dit vroege uur al zacht op zijn wangen. De velden dampen in het vroege licht en het wachten is op de dag dat de sering voor de boerderij van Heugtens openbarst, de boerenzwaluwen met snavels vol insecten nestwaarts vliegen en de jongens van Karekiet 61 weer in mouwloze hemden op de fiets stappen. De tekenen zijn gunstig. Het moet nog Pinksteren worden, er is nog niks verloren.

Ben Oosterweeghel, kwaliteitsbewaker bij een regionale hogeschool, fietst naar zijn werk. Vorige week heeft hij uitgerekend dat dit de tweeëntwintigste keer is dat hij aan weerszijden van dit landbouwweggetje de lente ziet aanbreken. Alleen tijdens

zijn sabbatical, drie jaar geleden, heeft hij één voorjaar verstek laten gaan. Dat spijt hem ergens, zoals het iemand op vakantie in de Ardèche heel even kan spijten dat hij vroeger niet beter heeft opgelet bij Frans. Niets om dramatisch over te doen. Integendeel: hij heeft zijn best gedaan het uiterste uit zijn tussenjaar te halen: cursussen gevolgd, gereisd en nagedacht over nieuwe wegen om in te slaan. Dat hij uiteindelijk tot de slotsom is gekomen dat hij liefst gewoon op dezelfde weg voort bleef gaan, koestert hij als een belangrijk inzicht. Vijf ochtenden in de week, zo'n tweeënveertig weken per jaar, ziet hij de dagen lengen en weer korter worden, hoort hij de lente briesen en het najaar grommen. Hij ruikt de natte grond of de stoffige geur van droog graan. Zet hem geblinddoekt in dit landschap en hij vertelt je zo welk seizoen het is. Hij hoort het aan de wiekslag van de trekvogels, aan het ruisen van de wind in de herfstbladeren, aan het geratel van de winterbanden van de auto's op de provinciale weg even verderop, of, als hij geluk heeft, aan het manische gekwinkeler van een veldleeuwerik. Geluiden die vanochtend ontbreken. Deze vroege mei-ochtend staat in het teken van verwachting en blij vooruitzicht: lange avonden met tapas en rosé op het tuinterras, voettochten aan de dorre oostkant van de Pyreneeën waar het altijd geurt naar tijm en rozemarijn. Als de weersverwachtingen kloppen, kunnen ze donderdag met z'n drieën gewoon gaan dauwtrappen. De Holterberg op en de Holterberg weer af. Een onverantwoord vroeg frietje in Nijverdal en op de terugweg een hoorntje met citroenijs of een sorbet bij La Spezia.

In de laatste lange bocht voor de Rijksweg zet hij zijn fiets op de standaard en kijkt leunend op een houten weidehek uit over het boerenland. Als hij nog zou roken, zou dit het moment zijn voor een sigaret. Een gestolen moment van vrijheid en gelukzaligheid tussen de gezinsverplichtingen en de kippenhokhectiek van de hogeschool. In plaats daarvan ruikt hij een stengel

bermgras uit de grond en zet zijn voortanden er bedachtzaam in. Het friscgroene sap dat de bittere nasmaak van zijn ochtendkoffie verdrijft, de geur van voorjaarsloot en het vergezicht dat reikt tot aan de hoge torens van de stad, de lauwe wind en de opgewonden stemmen van de schoolgaande kinderen die achter hem langs fietsen; dit is een van die zeldzame ogenblikken in zijn leven waarin alles op zijn plek lijkt te zijn. Goddank duurt het even voor hij zich daar bewust van wordt. Als hij het woord voelt opborrelen, doet hij nog even een poging het tegen te houden. ‘Mooi!’ zegt hij hardop, ‘eindelijk lente! Reden tot tevredenheid.’ Maar het grote woord heeft zich al schouderduwend naar de voorgrond van zijn bewustzijn gewerkt. Geluk. Hij spreekt het niet uit, maar hij kan ook niet ontkennen dat het er even is geweest. Hij stapt weer op z’n fiets en gaat op de pedalen staan. Vóór hem nemen twee krantenjongens met brede fietstassen de hele weg in beslag. Hij doet geen poging ze in te halen.

Waar het landbouwweggetje de brede provinciale weg kruist, krast een kraai. Als hij opkijkt, ziet hij het beest zitten, op een roestig speeltoestel bij Reurdinks Pleziertuin. Het onderstel van de schommel is geschilderd in primaire kleuren die zijn verweerd tot doffig roze en marinegrijs. Langs de gele stangen lopen viezige bruine roestdraden. Op andere dagen zou hij eraan voorbij zijn gefietst. Maar de korte gelukservaring van zo-even heeft zijn zintuigen wijd opengezet. Hoe vaak heeft hij zijn dochttertje hier vanaf een terrasstoeltje zien opgaan in het gedruis van de spelende kinderen? Pleisters en een verschoning bij de hand, drinkpakjes en kruidkoeken, ondanks het uitdrukkelijke verbod op het nuttigen van meegebrachte etenswaren. Hoe vaak heeft hij hier door haar haar gewoeld, haar blonde koppie tegen zijn borst gedrukt en gefluisterd dat het vanzelf over zou gaan? Niet vaak genoeg, denkt hij nuchter,

terwijl hij stevig doortrapt richting stad. Net voldoende om de momenten als goede herinnering bij te schrijven op de balans van zijn dochters jeugd. Momenten die het Hooglied van zijn leven hadden moeten zijn en die nu, een paar maanden voor ze naar de grote stad verdwijnt om diergeneeskunde te studeren, zo goed als achter hem liggen. Hij neemt zich voor daar niet al te lang bij stil te staan, maar de beeldcombinatie kraai – verweesde speeltuin laat zich niet makkelijk afschudden. Pas op de splitsing bij café Beitel vermant hij zich. Je moet eens ophouden overal symbolen in te zien, denkt hij.

Een kwartier later stapt hij uit de lift op de vierde verdieping van de hogeschool. Bij het mededelingenbord in de gang staat een jonge man zijn smartphone te bevingeren. Hij ziet meteen dat dit de jongen is die vanochtend komt solliciteren naar een stageplek. Studenten die op dit uur van de dag al in het gebouw zijn, staan er nooit zo doelloos bij. Die maken nog snel even wat kopietjes of proberen zich in het laatste halfuur voor een tentamen nog een keer onder te dompelen in de stof die ze maandenlang verzuimd hebben tot zich te nemen. De nieuwe stagiair lijkt hem uit ander hout gesneden. Het is een vroegoude jongen in een nette spijkerbroek met een net iets te duur jasje. Geen stropdas. Ben weet nog wat hij zelf droeg toen hij hier kwam solliciteren. Ook een spijkerbroek, maar met een sweater in plaats van een jasje en schoenen van de Bata. Wat kwaliteitszorg was, had iedereen die de Nederlandse taal beheerste toen ook al wel kunnen bedenken. Maar de functie ‘manager kwaliteitszorg, 1.0 fte’ bestond toen nog niet. Misschien is het te gemakkelijk om te denken dat mensen zich toen over kwaliteit geen zorgen hoefden te maken, omdat de belangrijke dingen in het leven destijds nog gewoon kwaliteit hadden. Dat dat niet zo was, bleek alleen al uit het feit dat die schoenen van de Bata een paar weken na zijn eerste werkdag van ellende uit elkaar

vielen. Laat niemand Ben Oosterweeghel proberen wijsmaken dat het vijftieng jaar geleden allemaal beter was. Ook toen ging veel dure lestijd verloren aan onnavolgbare filosofieën van valse profeten. Hij weet maar al te goed dat zijn speelruimte in dit veld van grote maatschappelijke krachten te klein is om iets wezenlijks te veranderen. Hij ziet zichzelf vooral als tegenspeler; iemand met voldoende gewicht om de al te drieste plannen van managers en consultants nog eens tegen het licht te houden. Zo heeft hij eerder dit jaar de afschaffing van het boek als leermiddel voor nog eens twee cursusjaren tegengehouden. Daar is hij een bescheiden soort van trots op, hoewel hij ook wel weet dat het een strijd is die hij op den duur gaat verliezen.

De ochtendroutine. Een half glas water voor de vingerplant, koffie met de hand gezet op een elektrisch kookplaatje, even zwaaien naar de collega die beneden haar fiets aan een lantaarnpaal vastzet, computer aan. De werkdag kan beginnen. De sollicitant staat nog steeds op dezelfde plek, als een kei in een bergstroom. Ben wandelt naar hem toe. ‘Jordi?’ zegt hij. De jongen kijkt op van zijn smartphone en steekt zijn hand uit. Ben stelt zich voor met zijn achternaam. ‘Loop maar even mee,’ zegt hij. In de kamer waar het sollicitatiegesprek plaats zal vinden, zit Eline van P&O al met een kartonnen bekertje cappuccino en een dossiermap aan tafel.

De overlegkamer is een architectonisch ongelukje waar de afdeling kwaliteitszorg geen stem in heeft gehad. Hij ziet zulke kamertjes ook wel eens als hij voor overleg op een andere hogeschool moet zijn. Bouwkundige retoriek die door het architectenbureau ongetwijfeld is aangeprezen als ‘binnenruimte die het transparante karakter van de organisatie benadrukt’, of ‘vertrek met een minimaal effect op de bestaande zichtlijnen’. Maar onder collega’s heet het hok ‘de peeskamer’, wat het gevoel van degenen die hier hun sollicitatie- of functioneringsge-

sprekken moeten voeren een stuk treffender beschrijft. Jordi lijkt er niet onder te lijden. Zonder aarzelen haalt hij zijn iPad uit zijn rugzak, legt die op tafel, trekt een stoel onder de tafel vandaan en gaat zitten.

‘Ja, neemt u plaats,’ zegt Ben.

‘Ik heb een treinkaartje,’ zegt Jordi, ‘zou je dat nog even willen kopiëren... ik heb het nodig voor de terugweg.’

Ben kijkt hem niet-begrijpend aan.

‘In verband met de reiskostenvergoeding,’ verduidelijkt Jordi.

Ben kijkt naar Eline. Die knikt.

‘Doe maar even. Dan hebben we dat gehad.’

Hij neemt het kaartje van Jordi aan en draait zich om. Vlak voor hij de glazen deur doorgaat, houdt hij nog even stil.

‘Alvast een leermomentje, Jordi. Als we straks besluiten om met je in zee te gaan, zou het fijn zijn als je een beetje gevoel voor sociale verhoudingen ontwikkelt. Ook in je eigen belang. Eline en ik zijn hier op dit moment zeg maar de baas. En dat blijft zo. Als wij straks zeggen: spring! dan spring je. En tot wij je daar uitdrukkelijk toestemming voor geven, zeg je “u” tegen ons. Omgangsvormen zijn de kurk waar de afdeling kwaliteitszorg op drijft, grijp je.’

‘Ben!’ zegt Eline, een tikje vermanend, maar vooral geamuseerd.

‘Kurk?’ vraagt Jordi.

‘Dat legt mevrouw Van de Pavoordt je wel even uit,’ zegt Ben.

Bij het kopieerapparaat staat een meisje muziekbladen te kopiëren uit een boek dat *Beyoncé 4* heet. Voor zover hij weet, biedt de hogeschool geen muziekopleiding aan en als dat wel zo was geweest, had hij bij de afdelingsmanager toch eens nagevraagd hoe het ervoor stond met diens kwalitatieve targets.

‘Sorry, jongedame,’ zegt hij, ‘maar zou ik misschien even een kopietje tussendoor kunnen maken?’

‘Ik ben bijna klaar,’ zegt het meisje, zonder opkijken, ‘vijf minuten.’

‘Ik heb geen vijf minuutjes,’ zegt Ben ongeduldig, ‘er zit een sollicitant op me te wachten.’

‘O-kay!’ zegt het meisje, terwijl ze de volgende bladzijde op de glazen plaat legt.

‘Ik geloof niet dat je me helemaal hebt begrepen,’ zegt Ben.

‘Jawel hoor,’ zegt ze vrolijk. ‘Ik hoor je wel. Ik negeer je alleen.’

‘Weet je wel tegen wie je het hebt?’ vraagt hij verstuiverd.

‘La la la la,’ zegt het meisje.

Hij overweegt even om het apparaat uit te zetten, maar ziet nog net op tijd in dat dat de situatie alleen maar zal verergeren. Hij besluit het bij een demonstratieve zucht te houden. Als ze het boek dichtklapt, doet hij een stap naar voren.

‘Momentje nog,’ zegt ze en haalt een ander boek met een dramatisch gedecolleteerde dame op het omslag uit haar tas.

Verderop in de gang roept Eline zijn naam. ‘Momentje nog,’ roept hij terug.

‘Nu ga je echt te ver,’ zegt hij streng.

‘Kom op zeg,’ zegt het meisje, ‘deze machine staat hier voor de studenten.’

‘En docenten,’ zegt hij verbolgen.

‘Ja, en dat ben jij dus niet,’ zegt ze, ‘jij werkt op de administratie, toch? Hebben jullie daar zelf geen kopieerapparaat?’

‘Kwaliteitszorg,’ zegt hij. ‘En nee. Wij hebben niet eens een eigen bureau. Flexplekken, weet je wel.’

‘Goed,’ zegt ze, ‘als het zo belangrijk voor je is...’ Ze stapt theatraal naar achteren en steekt haar handen uit naar de machine, alsof het een duur kunstwerk is waarvan ze zojuist eigenhandig het doek heeft afgetrokken.

‘Mijn dank is niet in woorden uit te drukken,’ zegt hij. Dan voelt hij in zijn zak het trilalarm van zijn telefoon afgaan. ‘Colette’ meldt het scherm. ‘Sorry,’ zegt hij onhandig, ‘maar deze moet ik echt even opnemen.’

COLETTE

Toen Colette aan haar opleiding vrije fotografie begon, zag ze zichzelf binnen enkele jaren in een tot camper verbouwde bus van opdracht naar opdracht rijden. Dat had te maken met een aan zijn slapen grijzende veertiger die haar zes jaar geleden in haar werkomgeving kwam fotograferen. Het verpleeghuis waar ze werkte, bestond vijftien jaar. Ter gelegenheid daarvan zou een feestboek verschijnen met op de werkvloer gemaakte foto's. Ze kan zich het beeld dat ze vooraf in haar hoofd had nog zo voor de geest halen: vier man verplegend personeel achter tien bedden en evenzovele rolstoelen, allemaal lachen naar het vogeltje. Maar dat had de fotograaf ‘drie keer niks’ gevonden. ‘Die mensen gaan misschien wel voor het laatst op de plaat,’ zei hij, ‘hoe zou jij het vinden als je nabestaanden je bij het doorbladeren van zo'n boek als een zieke mongool in een scootmobiel zien hangen? We gaan er een feestje van maken.’ Die ochtend reed ze met de fotograaf naar een kledingverhuurder waar ze twee rekken vol galajurken en rokkostuums in zijn tot camper verbouwde bus laadden. Die dag heeft ze geleerd dat fotografie meer is dan het instellen van sluitertijd en diafragma. Hard werken. Geen van de patiënten was nog in staat zichzelf aan te kleden. De spastische meneer Drevels trok de knopen van zijn jacquet, een mevrouw wier naam ze is vergeten, plaste in haar witte feestjurk omdat het personeel in alle commotie vergeten was haar een luier aan te doen. Maar dat was niet erg, zei de fo-

tograaf, ‘de mensen mogen best zien hoe het is om hier je dagen te slijten.’ Maar uiteindelijk liet hij de kwijlstrepen op het rokjasje van meneer Drevels toch door een verpleegster met een klamvochtig doekje wegpoetsen. ‘Het beeld moet wel kloppen,’ zei hij. En dat was de belangrijkste les die Colette die ochtend leerde: een foto is een concept. Een idee, gebaseerd op de werkelijkheid. En hoe weerbarstig die zich ook aan je voordoet: jij hebt als fotograaf de eindregie, de macht om de dingen zo mooi of lelijk te maken als je zelf wilt.

Van die tot camper verbouwde bus is het nog niet gekomen. Het heeft al moeite genoeg gekost om Ben ervan te overtuigen dat de investering in haar foto-opleiding hun huwelijk op de lange duur alleen maar goed zou doen. Ben, de beter-opgeleide, spirituele vrijdenker, die tijdens hun sobere wandelvakanties al tien jaar *Het boek van de goddelijke troost* in zijn rugzak meedraagt – waarvoor hij gerust zijn scheerspullen en deodorant thuis laat – Ben, de kwaliteitszorger die altijd pal staat voor het niveau van het hogeschoolonderwijs, Ben de weldoener die elk jaar weigert zijn giften aan Terre des Hommes en Artsen zonder Grenzen van de belasting af te trekken, Ben de Grote, die zelf tien lange jaren een dure ‘papamiddag’ uit hun gezamenlijke financiën bekostigde, om Naomi de qualitytime te geven waar ieder kind volgens hem recht op had. Diezelfde Ben die zeven jaar geleden ineens stond te schreeuwen in de keuken, omdat zij het aflossen van de hypotheek zogenaamd in de weg zou staan. Het had weken geduurd voor hij had durven toegeven dat de qualitytime van Naomi voor minstens driekwart op haar schouders rustte. Maanden voor hij inzag dat háár leven stil had gestaan na de geboorte van hun dochter, terwijl het zijne juist een enorme vlucht had genomen. Maar daarmee was hij nog niet overtuigd van de oprechtheid van haar verlangen het artistieke pad op te gaan. Na meer dan een halfjaar ruzie lie-

pen de gesprekken vast in eindeloze herhalingen. De eindsprint staat haar na al die jaren nog helder voor de geest:

‘Hou toch op, Colette, in al die jaren ben je nooit één keer uit jezelf naar een museum geweest.’

‘Wanneer had ik dat moeten doen? Ik zat hier thuis achter de theepot te qualitytimen met jouw dochter. Dat vond jij zo belangrijk, weet je nog?’

‘Ónze dochter. In ónze, voornamelijk op mijn salaris gekochte twee-onder-een-kapwoning. Waar jij zo graag wilde wonen. Omdat jij ineens een boomhuis voor je zag in dat kastanje-boompje.’

‘Daar gaan we weer, dat kastanjeboompje.’

‘Dat er nog geen jaar heeft gestaan. Kastanjeziekte. Waarna jij...’

‘De tuin hebt laten restylen...’

‘Betegelen.’

‘Restylen.’

‘Betegelen door een bedrijf dat betegelen restylen noemde, omdat ze er dan zes keer zoveel voor konden rekenen.’

‘Ik heb hier geen zin meer in, Ben, je herhaalt jezelf.’

‘Goed. Dan doen we het anders. Dan zal ik deze keer jou herhalen. “Ik vind het goed zo, lieve Ben, ik heb geen grote ambities. Ik heb alles wat ik wilde: een heerlijk huis, een mooie dochter en tijd genoeg voor mijn hobby’s.”’

‘Dat heb ik nooit zo gezegd. Als je mij wil citeren, moet je het wel goed doen. Ik heb helemaal geen hobby’s, nooit gehad. En bovendien: dat was tien jaar geleden toen Naomi net kon lopen. Maar die gaat langzaam toch wel een beetje op haar eigen benen staan.’

‘Ze is nog geen twaalf, verdomme!’

‘Wat betekent dat ik bijna twee derde van haar jeugd voor mijn rekening heb genomen. Jouw beurt, Ben. De volgende zes jaar zijn voor jou.’

Zo is het niet gegaan. Geen huwelijks crisis zo diep, of de hypotheek wist er wel een mouw aan te passen. Colette voltooide de fotovak school in de avonduren. Haar huiswerk deed ze overdag als Naomi naar school was. De kosten van haar opleiding bleken ook nog eens aftrekbaar, de levensloopregeling van het verpleeghuis kon nog net worden gecash't en tot beider verbazing schoot er zelfs nog geld over voor een kookeiland en een nieuwe kastanjeboom. Die na twee jaar trouwens ook dood ging, maar dat kwam, zei de hovenier, omdat ze hier op slechte grond zaten.

Voor haar afstuderen kreeg ze van Ben een Canon Eos Mark 2. Hetzelfde type camera waar de aan de slapen grijzende fotograaf de plaat mee schoot die nu uitvergroot in de serre hangt. Het geld dat ze won met een fotowedstrijd (thema: 'Gelders fruit') en verdiende aan een opdracht van een lokale chocolater heeft ze geïnvesteerd in lenzen. En hoewel ze haar tweedehands Renault Kangoo een lelijk wagentje blijft vinden, moet het raar lopen als die tot camper verbouwde bus er niet komt. Haar bedrijfje draait als een lier. Ze is goed in wat ze doet. Tijdens het praatje bij haar eindexamenexpositie prees haar begeleider haar om haar eigenzinnige blik en talent om de kijker de werkelijkheid net even vanuit een ander perspectief te tonen.

'Om Marcel Duchamp te citeren: "Als je een klok van de zijkant bekijkt, geeft hij de tijd niet meer aan," precies zo toont Colette Oosterweeghel ons alledaagse voorwerpen in een vreemdende context.'

Dat was de laatste keer dat de achternaam van haar man in verband met haar loopbaan als fotografe viel. Op haar visitekaartje zette ze:

Colette Baars
conceptuele fotografie

Daarmee had ze gehoopt zich te onderscheiden van haar vakgenoten. Op de fotovakschool maakte ze kennis met het werk van Rineke Dijkstra in wier portretten van frêle pubermeisjes ze Naomi terugzag. Heel veel Naomi's. Mooie meisjes die nog niet weten dat ze mooi zijn, die de voordelen van hun vrouwelijkheid nog niet hebben ontdekt, maar die eerder als een last lijken te beschouwen. Zo'n meisje is ze zelf ook geweest. En hoewel ze inmiddels haar eigen beeldtaal heeft ontwikkeld – veel barokker en een stuk minder technisch – weet ze nog goed waar het voor haar allemaal begonnen is. Het spijt haar nog steeds dat ze dat Rineke niet zelf heeft durven vertellen, die keer dat ze bij de opening van een foto-expositie naast elkaar stonden te wachten bij de dames-wc. Tegelijk weet ze dat ze dat ook bij een volgende gelegenheid niet zou doen. Ze weet dat er meer tussen haar en Rineke Dijkstra staat dan het simpele gegeven dat die er vroeger bij was met fotograferen. Ze heeft zichzelf lang gezien als speelbal op de onstuimige golven van een werkelijkheid die door iemand anders werd bepaald: haar ouders die haar met zachte dwang lieten kiezen voor de 'baanzekerheid' van een verpleegstersopleiding, of de kongsi van actieve schoolpleinmoeders die haar in de rol van zorgzame thuismama manoeuvreerden. Ze is nog altijd blij met de door haar bevochten vrijheid die leidde tot de eenvrouwsfirma waarmee ze vanochtend de boer op gaat. Maar sinds ze de tijd zo goed als aan zichzelf heeft, heeft zich een nieuwe waarheid aan haar opgedrongen. Een beetje talent, vakkennis en de vrijheid om je uren zelf in te delen, geven niet automatisch recht op een plek in de grote galeries en de bladen die ertoe doen. Om bij de top te horen zijn discipline en werklust minstens zo belangrijk. Aan werken heeft ze nooit een hekel gehad. Maar in het verpleeghuis, waar ze nauwelijks afhankelijk was van innerlijke drijfveren, viel het haar een stuk lichter om de bezem uit de kast te halen, of de doorligplekken van een patiënt in te

smeren. Er zijn momenten geweest waarop ze in de studio die Ben voor haar in het stenen schuurtje heeft ingericht huilend aan de tekentafel zat te wachten op iemand die haar een concept kwam influisteren, zoals haar leidinggevende haar vroeger in de koffiekamer instructies gaf over het verhogen van de medicatie van meneer T. Nee, ze is Rineke Dijkstra niet. Sinds ze haar ambities heeft bijgesteld, is ze toch nog gelukkig geworden in haar nieuwe loopbaan. De tekst op haar kaartje heeft ze maar een klein beetje aan hoeven passen.

Colette Baars
conceptuele trouwfotografie

staat er nu. Aan Ben heeft ze deze kleine aanpassing gepresenteerd als een middel om inkomsten te genereren waarmee ze ‘haar eigen ding kon blijven doen’. Maar van haar eigen ding is al een hele poos weinig gekomen. De conceptuele trouwfotografie is een hit. Inmiddels zijn er jonge fotografen die vragen of ze stage bij haar mogen lopen. Dat durft Colette nog niet goed aan. Daarvoor gaat ze nog te veel gebukt onder de verantwoordelijkheid om op het juiste moment op de juiste plek te zijn, de geheugenkaarten op tijd te wisselen, het licht in de gaten te houden en te zorgen voor toepasselijke rekvisieten om de conceptualiteit van het trouwalbum te waarborgen.

Vandaag gaat ze op een landgoed in de buurt van Deventer het huwelijk van een telg uit een geslacht van rijke koekenbakkers conceptualiseren. De reportage is een cadeau van de ouders van de bruidegom. ‘Het mag wat kosten,’ zei zijn vader in het voorgesprek, terwijl hij Colettes portfolio aandachtig doorbladerde. Anders dan ze had verwacht bleek de koekenbakker een cultuurmens met oog voor de details die een foto tot een conceptueel kunstwerk maken. Hij bleef hangen bij een serie

die ze zelf tot haar beste werk rekent. *Raw* heet het fotoboek dat ze uiteindelijk bij de opdrachtgevers, een Zwols bikersechtpaar, afleverde. Er staat geen enkele klassieke huwelijksfoto in. Geen portret van geliefden die elkaar, losjes hangend over de stam van een scheefgegroeide wilg, in de ogen kijken. Geen bordesfoto met de hele familie, maar combinaties van motorfietsonderdelen, emblemen en de gehelmde hoofden van het bruidspaar. Zoiets wil de koekenbakker ook voor zijn zoon en aanstaande schoondochter. Voor de ‘gewone’ foto’s komt nog een andere fotograaf.

Tijdens het tweede voorgesprek in bijzijn van de aanstaande bruidegom leerde ze dat hij zijn verloofde had leren kennen op een eroticabeurs, dat hij het zakeninstinct van zijn vader had geërfd en met zijn krap achtentwintig jaren al aan het hoofd stond van een ambachtelijke, biologische worstmakerij. Vlees, dacht Colette meteen. Toen ze het concept aan de mannen wilde voorleggen, bleken ze beiden onbereikbaar, omdat ze ergens in Schotland midden in een vader-zoonding zaten. ‘Verras ons maar’ liet de secretaresse van de koekenbakker per e-mail weten.

Als ze een kwartier nadat Ben van huis is gegaan in de auto stapt, voelt ze geen spoor van twijfel over de dingen die ze in gang heeft gezet. Ze heeft een timeslot van een uur bedongen, een kwartier meer dan de bruidegom redelijk vond, anderhalf uur minder dan ze normaal gesproken voor zulke tijdrovende klussen rekent. Van de opbrengst kan ze met Ben en Naomi twee weken met een camper door de VS reizen. Reden genoeg om de regie strak in handen te houden en het toeval, waar ze sowieso nooit dol op is geweest, zo veel mogelijk uit te sluiten. Gisteren heeft ze de grimeuse, de eigenaresse van de lingeriewinkel waar de shoot plaatsvindt, en de keurslager die tegen vergoeding twee gevilde kalveren en een varkenskarkas ter

beschikking wil stellen nog persoonlijk gesproken. Ze heeft een heel arsenaal aan reservebatterijen, een derde camera, een extra flitser en een geleend rookkanon in de Kangoo geladen. Bij het zoeken naar een locatie heeft ze er zelfs voor gezorgd dat de lingeriewinkel in de buurt zit van een fotowinkel waar ze eventuele kapotte apparatuur snel kan vervangen. Ze draait de sleutel om in het contactslot. Starten is lopen. Als er nu nog wat misgaat, heeft het niet aan haar gelegen.

BEN

‘Colette!’ zegt Ben enigszins bezorgd. Ze belt hem nooit op zijn werk. De laatste keer dat ze hem hier heeft gebeld, was vanuit de poli spoedeisende psychiatrie waar Naomi midden op de dag na het eten van magische paddenstoelen terecht was gekomen. Van de paniek van die dag is weinig te merken in Colettes stem.

‘Dag lief,’ zegt ze. ‘Sorry dat ik je bel. Ik weet dat je nu een sollicitatiegesprek hebt. Maar ik zit even met een klein logistiek probleempje.’

‘O, logistiek,’ zegt Ben gerustgesteld, ‘als het even snel kan: graag, want ik moet zo inderdaad in gesprek.’

‘Ik zal je niet ophouden. Het gaat om die slager.’

‘Die worstenmaker...’

‘Ja. Nee. Die slager van die varkenskarkassen.’

‘Ik luister.’

‘Die heeft alles bij het slachthuis klaar hangen, zegt-ie, maar hij had niet begrepen dat hij dat zelf moest komen brengen.’

‘Aha.’

‘En nu krijg ik dus om halftwaalf die worstenmaker hier, en dat is toch al zo’n lekker belangrijk mannetje dat ingewikkeld doet over een kwartiertje extra...’